

Kehittämispolku kotihoidon riittävyden seurannan tiedonkeruun uudistamiselle

1.0

Minna Kalliomäki, Hanna Alastalo, Saana Saske,
Kim Josefsson, Jenna Nousiainen
01/2024

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Institutet för hälsa och välfärd
Finnish Institute for Health and Welfare
PL / PB / P.O. Box 30 • FI-00271 Helsinki, Finland
Puh/tel +358 29 524 6000
www.thl.fi

Versionhallinta

Versio ja julkaisuajankohta	Muutokset
Versio 1.0 01/2024	Ensimmäinen julkaistu versio

Sisällys

VERSIONHALLINTA	2
1 JOHDANTO	4
2 ERILLISTIEDONKERUU LOMAKEPALVELUN KAUTTA	5
3 SIIRTYMINEN TIEDON SUORATOIMITUKSEEN	6
3.1 SELVITYS PALVELUNTUOTTAJEN KYVYKKYYDESTÄ TOIMITTAA TARVITTAVAT TIEDOT (TEKNIikka JA OSAAMINEN).....	7
3.2 YHTEISTYÖ KEHITTÄJÄVERKOSTON KANSSA JA KEHITTÄMISTYÖN TULEVAT ASKELEET	7
4 SEURANTATIEDOT	9
4.1 SEURANTA-AIKA SEKÄ SEURANTAAN KUULUVAT PALVELUNTUOTTAJAT JA TOIMINTAYKSIKÖT	9
4.2 SEURANNAN TIETOSISÄLTÖ.....	9
5 UUDISTUVAN TIEDONKERUUN TAVOITETILA	10
5.1 KOTIHOIDON SEURANTATIEDOT HYVINVOINTIALUEIDEN JA YKSITYISTEN PALVELUNTUOTTAJEN TIEDOLLA JOHTAMISEN OSANA	10
5.2 VIRANOMAISTOIMINNASSA TIETOPOHJAN LAATU PARANEE	10
6 RIIPPUVUUDET	12
7 SWOT-ANALYYSI TIETOJEN SUORATOIMITUKSEEN SIIRTYMISESTÄ	13
LÄHDELUETTELO	14

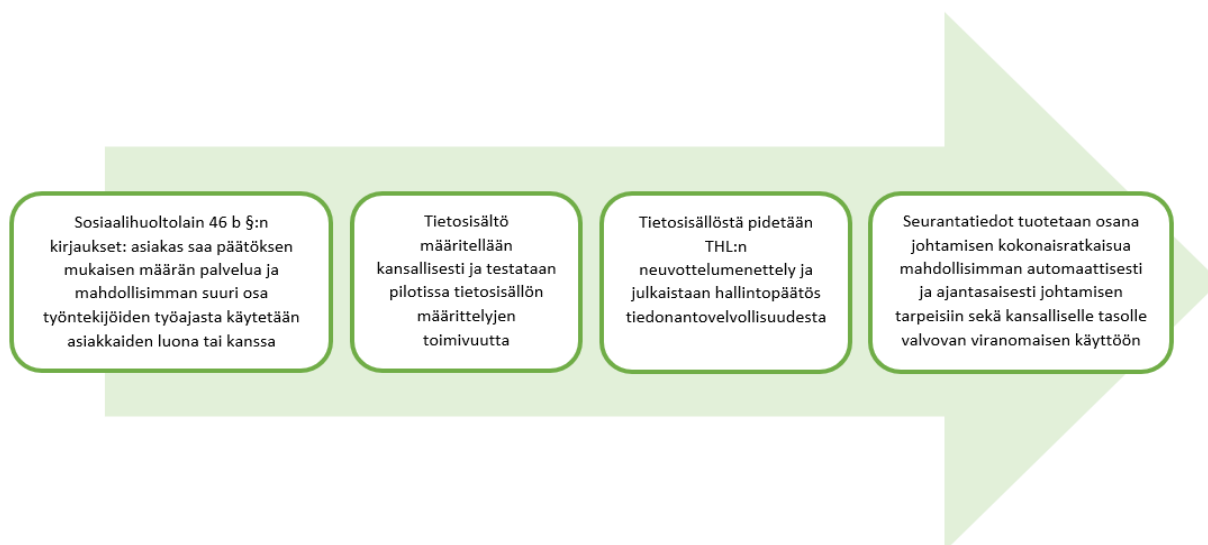
1 Johdanto

Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain (980/2012, ns. Vanhuspalvelulaki) 20 §:n mukaan vanhuspalveluissa toimivassa toimintayksikössä on oltava sellainen henkilöstörakenne, joka vastaa toimintayksikössä olevien asiakkaiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelun tarvetta, ja joka turvaa heille laadukkaat palvelut. Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) uudistui 1.1.2023 siten, että se painottaa kotihoidon resurssien vahvistamista, laadun varmistamista ja niiden seuranta. Sosiaalihuoltolain 46b §:ssä, jonka mukaan kotikäyntejä toteuttavan henkilöstön päivittäiset työtehtävät ja työajat on suunniteltava niin, että ”asiakas saa palvelua sen tuntimäärän, joka hänelle kuuluu palvelua koskevan päätöksen tai sopimuksen mukaan, jollei hänen muuttuneista olosuhteistaan muuta johdu”, ja että ”mahdollisimman suuri osa työntekijän työajasta käytetään asiakkaan luona tai hänen kanssaan tehtävään työhön”. Siksi uudistuvassa Kotihoidon riittävyys -seurannassa seurataan henkilöstön toteutunutta asiakasaikaa ja sen osuutta kokonaistyöajasta, ja asiakkaille suunniteltujen ja toteutuneiden palvelutuntien määrää. Suunnitellut palvelutunnit poimitaan asiakas- tai toteuttamissuunnitelmasta, ja määrässä huomioidaan asiakkaan olosuhteista johtuvat muutokset, eli asiakkaasta johtuvat keskeytykset. Seurannassa ei tarkastella asiakastasoista tietoa, vaan palvelutunnit merkitään yksikkötasolla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on seurannut vuodesta 2013 vanhuspalvelulain toimeenpanoa ja toteutumista Vanhuspalvelujen tila -seurannalla käyttäen erillistiedonkeruita. Osana Vanhuspalvelujen tila -seuranta toteutetaan seurannat ympärivuorokautiselle palveluasumiselle ja kotihoidolle. Molemmissa seurataan toimintayksikön henkilöstön rakennetta ja määrää sekä asiakkaiden määrää, kotihoidon osalta käyntimääriä ja palvelutunteja.

Vanhuspalvelujen tila -seurannan tiedonkeruiden kehittäminen on vuosina 2020 - 2023 ollut mukana sosiaali- ja terveysministeriön Toivo-ohjelman alla toteutetussa Valtava-hankkeessa. Toivo-ohjelmassa tavoitteena on ollut luoda valmiudet sosiaali- ja terveystiedolla johtamiseen hyvinvointialueilla ja viranomaistyössä. Valtava-hankkeessa uudistettiin kansallista sote-tietotuotantoa palvelemaan viranomaisten seuranta-, arviointi-, ohjaus- ja valvontatehtäviä. Valtava-hankkeen ”Vanhuspalvelujen henkilöstömitoitus ja kotihoidon riittävyys” -projektissa selvitettiin kehityssuunta sille, miten sosiaalihuoltolain muutosten mukaisesti päivitetyn Kotihoidon riittävyys -seurannan tiedot tulisi jatkossa toimittaa THL:een. Kansallisesti yhteinen kotihoidon riittävyyden seurannan tietosisältö tulee myös ohjaamaan ja antamaan raamit sille, mistä tiedot saadaan kerättyä. Kehitystyötä jatketaan osana Vanhuspalvelujen tila seuranta.

Tässä dokumentissa kuvataan uudistunut kotihoidon riittävyyden seurannan kehittämisspolku kohti tavoitetilaa.

Kuva 1.1 Vanhuspalvelujen kotihoidon riittävyyden -seurannan uudistamisen etenemisaskalet

2 Erillistiedonkeruu lomakepalvelun kautta

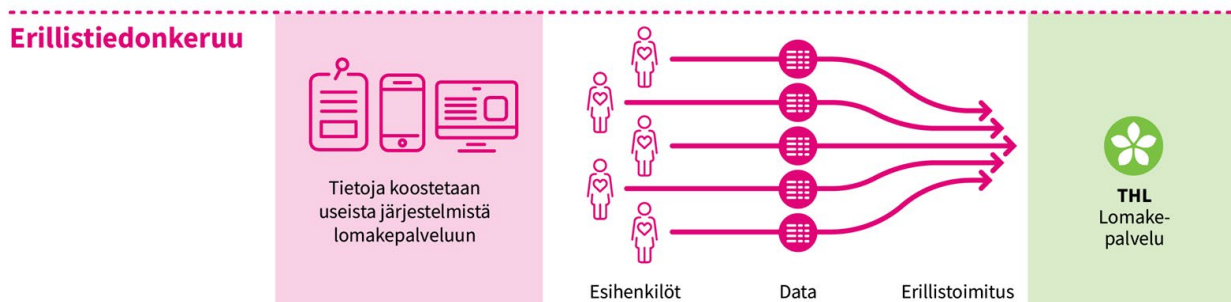
Vanhuspalvelujen tila -seurantahistorian ajan tiedonkeruu on toteutettu sähköisellä lomakkeella ja vuodesta 2014 THL:n oman lomakepalvelun kautta. Tiedonkeruussa on monia vaiheita, joissa tällä hetkellä tehdään paljon manuaalista työtä.

Kotihoidon riittävyyden seurantaan on jokaisella tiedonkeruukerralla osallistunut noin 1500 toimintayksikköä. Vuoteen 2022 asti kotihoidon riittävyyden seurannan piiriin ovat kuuluneet kotihoidon, kotipalvelun, kotisairaanhoidon ja tavallisen palveluasumisen yksiköt. Vuodesta 2023 alkaen seurantaan kuuluvat kotihoitoa tuottavat yksiköt. Palvelu voidaan tuottaa asiakkaan kotiin tai yhteisöllisen asumisen yksikköön.

Jokaisella tiedonkeruukerralla yksiköt täyttävät seurantaan tarvittavat tiedot henkilöstön työajasta, asiakasmääristä ja asiakaskäynneistä THL:n lomakepalvelun sähköiselle kyselylomakkeelle. Vuosina 2013-2022 seurantajakso on ollut kolme viikkoa, ja vuodesta 2023 alkaen kalenterikuukausi. Tiedonkeruut toteutettiin vuosina 2014–2020 joka toinen vuosi. Vuodesta 2021 alkaen seurannat on toteutettu kahdesti vuodessa. Vuonna 2023 tiedonkeruu toteutettiin kerran ja jatkon seurantatiheys päätetään neuvottelumenettelyn yhteydessä.

Kyselylomakkeelle täytetyt tiedot tallentuvat THL:n tietokantaan. Jotta tiedonkeruussa voidaan varmistua vastauksen tulevan oikeasta yksiköstä, on jokaiselle yksikölle yksilöity kyselylomake ja luotu oma salasana, jolla esihenkilö kirjautuu THL:n lomakepalveluun.

Kotihoidon riittävyys -seurannan tietosisältö on pysynyt pitkälti samanlaisena vuodesta 2013 aina vuoteen 2022. Tiedonkeruun syklin tiivistyessä erillistiedonkeruu lomakepalvelun kautta ei ole ratkaisu, vaan on siirryttävä kertakirjaamisperiaatteella toimivaan tietojärjestelmistä tapahtuvaan tiedonkeruuseen.

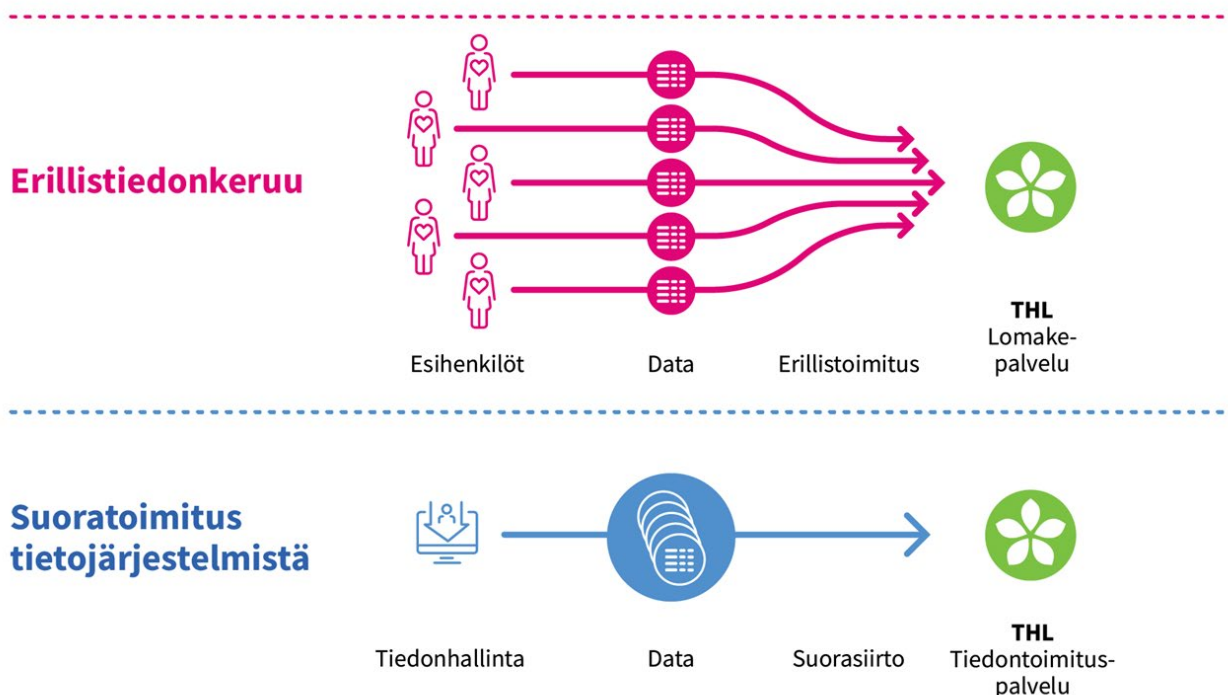

Kuva 2.1. Erillistiedonkeruulla toteuttavassa tiedonkeruussa tiedot lähetetään suoraan yksiköistä

3 Siirtyminen tiedon suoratoimitukseen

1.1.2023 voimaan tullut uudistunut vanhuspalvelulaki muuttaa kotihoidon riittävyys-seurannan THL:n velvoittavaksi tiedonkeruuksi, johon palveluntuottajien on toimitettava tarvittavat tiedot. Seurannan yhtenä kehitystavoitteena on siirtää toimintayksiköiden esihenkilöitä kuormittavasta THL:n lomakepalvelun kautta toteutettavasta erillistiedonkeruusta suoriin tiedonsiirtoihin tiedon toimittajien tietojärjestelmistä THL:n Tiedontoimituspalvelun kautta. Tämän tavoitteen saavuttaminen mahdollistaisi kertakirjausperiaatteen toteutumisen.

Nykyinen THL:n lomakepalvelun kautta käytettävä erillistiedonkeruu on toimiva väline kerätä tietoja silloin, kun muuta väylää ei tietojen keräämiselle vielä ole. Se on kuitenkin tiedon toimittajille ja tässä tapauksessa toimintayksiköiden esihenkilöille raskas. Erillistiedonkeruussa on myös riskinä muun muassa se, etteivät toimintayksiköiden esihenkilöiden yhteystiedot ole palveluntuottajien tekemän päivityksen jälkeenkään ajantasaisia ja tiedot jäävät tämän vuoksi puuttumaan. Erillistiedonkeruussa on myös aina inhimillisten virheiden mahdollisuus, kun vastauksia kirjataan käsin. Nykyisellä tiedonkeruutavalla kuitenkin tavoitetaan kattavasti iäkkäiden kotihoidossa toimivat toimintayksiköt ja tiedot saadaan kerättyä kansalliseen seurantaan. Erillistiedonkeruussa kerättävät tiedot ovat pitkälti tietoja, joita kirjataan jo nyt toimintayksiköiden käyttämiin tietojärjestelmiin. Kertakirjaamisperiaatteen toteutuminen on yksi tiedonkeruun uudistamisen johtotavoitteista. Sitä kohti kuljetaan, mutta siirtymävaiheen aikana vanhaa tiedonkeruutapaa on pidettävä avoinna seurantatietojen saamiseksi kansalliselle tasolle. Nykyistä tiedonkeruutapaa THL:n lomakepalvelun kautta tullaan pitämään kotihoidon riittävyys-seurannan uudistamistyön rinnalla. Tulevaisuudessa siitä voidaan luopua, kun tiedot tullaan saamaan uudella tiedonkeruutavalla kattavasti suoraan tietojärjestelmistä. Mahdollista on myös, että se jää taustalle ns. varajärjestelmäksi ja mahdollisuudeksi ottaa käyttöön, jos uudistetulla tiedonkeruutavalla ei saataisi kerättyä kaikkien toimijoiden seurantatietoja.

Kuva 3.1 Erillistiedonkeruu ja suoratoimitus tietojärjestelmistä

3.1 Selvitys palveluntuottajien kyvykkyydestä toimittaa tarvittavat tiedot (tekniikka ja osaaminen)

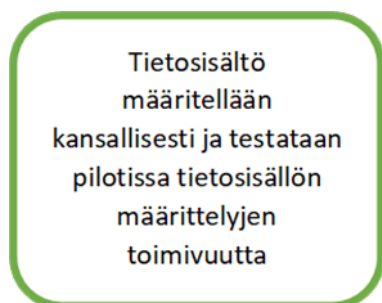
THL tilasi vuonna 2022 kotihoidon riittävyys -seurannan kansallisen tietosisällön päivitystyön pohjaksi selvityksen kotihoitoa tuottavien palveluntuottajien ja tulevien hyvinvointialueiden (hva) kyvykkyyksistä tuottaa THL:n pyytämiä tietoja. Tarkoituksena oli selvittää, millaiset olivat julkisten ja yksityisten kotihoidon palveluntuottajien mahdollisuudet tuottaa tarvittavat tiedot tietojärjestelmistä, kuinka kattavasti toimijoilla oli tietojärjestelmiä käytössä ja minkä tietojen poimintaa eivät toimijat nähneet mahdolliseksi. Kaikille kotihoidon palveluntuottajille suunnattuun selvitykseen vastasi 126 kotihoidon palveluntuottajaa, joista reilu puolet (53 %) oli julkiselta puolelta. Selvitykseen vastanneista kotihoidon palveluntuottajista noin 10 prosentilla ei ole käytössään asiakas- ja/tai potilastietojärjestelmää, HR-järjestelmää, palkkajärjestelmää, toiminnanohjausjärjestelmää tai työvuorosuunnittelujärjestelmää. Kymmenesosalla vastanneista palveluntuottajista kehityksessä on menty siihen, että asiakas-, päätös-, ja henkilöstötiedot saadaan samasta järjestelmästä. Muilla vastaajilla tiedot ovat erillisissä järjestelmissä. Vastaajista kolmasosalla oli toteutettu integraatioita järjestelmien välillä. tarkemmin, lähde

Tiedon suoratoimitukseen siirtymisessä lähtöajatuksena on, että jatkossa tiedot tullaan saamaan rekistereistä ja toimijoiden tietojärjestelmistä. Rekistereillä tarkoitetaan kansallisia rekistereitä, kuten AVOhilmoa. Palveluntuottajilla on erilaisia tietojärjestelmiä eri toimintoihin: henkilöstöhallinnon HR-järjestelmät, asiakas- ja potilastietojärjestelmät (APTJ) ja toiminnanohjausjärjestelmät.

Tehdyn selvityksen perusteella tarkasteltiin lähemmin kahta eri vaihtoehtoa jossa ensimmäisessä tiedoista osa saadaan valtakunnallisista rekistereistä ja osa toimijoiden tietojärjestelmistä. Toisessa vaihtoehdossa kaikki tiedot saadaan suoraan toimijoiden järjestelmistä. Vaihtoehtojen vertailun perusteella tultiin siihen ratkaisuun, että kehittämistyötä jatketaan toisen vaihtoehdon mukaisesti eli tiedot saadaan suoraan toimijoiden järjestelmistä.

3.2 Yhteistyö kehittäjäverkoston kanssa ja kehittämistyön tulevat askeleet

Tammikuussa 2023 voimaan astuneen sosiaalihuoltolain mukaista uudistuvaa kotihoidon riittävyys -seurannan tietosisältöä on valmisteltu syksyn 2022 aikana ja työ jatkui kevään 2023 ajan. Valmistelu tehtiin yhteistyössä hyvinvointialueiden ja yksityisten palveluntuottajien kanssa muodostetun kehittäjäverkoston kanssa. Tietosisältö käytiin kehittäjäverkoston kanssa läpi käsite käsitteeltä yhteismitallisen ja vertailukelpoisen tietosisällön muodostamiseksi. Kehittäjäverkosto kokoontui neljässä työpajassa (16.3, 5.4, 27.4 ja 11.5). Uusi kansallinen tietosisältö esiteltiin 16.6.2023 pidetyssä webinaarissa. Keskeisten käsitteiden määrittelytyöllä muodostettiin tietosisällöstä käsittemalli. Lisäksi työstettiin käyttötapausraportti, jolla kuvataan palveluja järjestävän, tuottavan, johtavan ja valvovan tahon tietotarve kotihoidon riittävydestä suhteessa vanhuspalvelulain asettamiin raameihin. Käyttötapausraportissa kuvataan myös tavoitetilä siitä, miten vertailukelpoinen tieto tuotetaan automatisoidusti alueen päivittäisjohtamisen tarpeisiin, ja samalla kansallisen tason seurantaan.

Kuva 3.2 Tietosisällön määrittely

Kerättävä tieto toimitetaan vuosina 2023 ja 2024 erillistiedonkeruulla THL:n lomakepalvelun kautta. Rinnalla lähdetään valmistelevaan uutta tiedon toimitustapaa. Uudella tiedon toimituksella tarkoitetaan suoria tiedonsiirtoja toimijoiden tietojärjestelmistä THL Tiedontoimituspalvelun kautta, jolloin toteutuisi

kertakirjaamisperiaate. Vuoden 2024 aikana uudesta kansallisesta tietosisällöstä ja tiedon toimittamisen tavasta käynnistetään THL-lain (668/2008) mukainen neuvottelumenettely, jossa käydään valmistunut tietosisältö läpi ja keskustellaan tiedon toimittamisen tavasta ja uuden tiedonkeruutavan käyttöönoton aikatauluista. Neuvottelumenettelyn päätteeksi THL tekee asiasta hallintopäätöksen. Lisäksi vuonna 2024 valmistellaan tekninen valmius lähteä testataan tietojen siirtoa THL:n Tiedontoimituspalvelun (TTP) kautta halukkaiden toimijoiden kanssa. Tiedon suoratoimituksen pilotointi voidaan aloittaa kun rajapintaratkaisun käyttöönotto on tehty: tietokanta-oikeudet ja yhteyden testaus on suoritettu ja skeemakuvaus ja sen testaus on tehty TTP testiympäristössä.

Tietosisällöstä pidetään
THL:n
neuvottelumenettely ja
julkaistaan hallintopäätös
tiedonantovelvollisuudesta

Kuva 3.3 Tietosisällön päätös

4 Seurantatiedot

Syksyn 2023 seurantaan liittyvät tiedot: seuranta-aika, seurantaan kuuluvat yksikö sekä seurannan tietosisältö on kuvattu seuraavissa kappaleissa. Tuleva neuvottelumenettely ja hallintopäätös ohjaavat mahdollisia seurannan tietoihin tulevia muutoksia.

4.1 Seuranta-aika sekä seurantaan kuuluvat palveluntuottajat ja toimintayksiköt

Aikaisemmasta kolmen viikon seurantajaksoista siirryttiin kalenterikuukauden mittaiseen seurantajaksoon vuonna 2023. Seurantajakson pituuden muutoksen taustalla on palveluntuottajilla jo käytäntönä oleva monien tietojen seuranta kuukausitasoisena. Kotihoidon seurantaan tehtävän kehitystyön aikana (vuonna 2023) seuranta nykyisellä erillistiedonkeruulla toteutettiin vain kerran, lokakuussa. Seurantatiheyttä tarkastellaan vuoden 2023 lopulla tulevien vuosien osalta. Seurantatiheys valitaan sen mukaan, kuinka nopeasti palveluntuottajat/yksiköt alkavat saada seurantaan tarvittavia tietoja tietojärjestelmistään ja missä aikataulussa tietoja saataisiin tiedon toimittajilta tiedon suoratoimituksina.

Seurannassa ovat mukana kotihoitoa tuottavat yksiköt, joilla on iäkkäitä hyvinvointialueen antaman kotihoidon palvelupäätöksen saaneita asiakkaita. Eli julkiset kotihoidon yksiköt ja ne yksityiset toimintayksiköt, jotka toimivat julkisen sektorin ostopalvelu- ja palvelusetelikumppaneina sekä yhteisöllisen asumisen yksiköt, jotka tuottavat kotihoidon palvelut asiakkailleen. Tämä rajaa ulos ne yksityiset yksiköt, joilla on vain itse maksavia asiakkaita ja kotihoidon yksiköt, jolla ei ole vastuullaan kotihoidon palvelupäätöksen saaneita asiakkaita. Lista seurannan piiriin kuuluvista yksityisistä yksiköistä saadaan ensi sijaisesti hyvinvointialueilta.

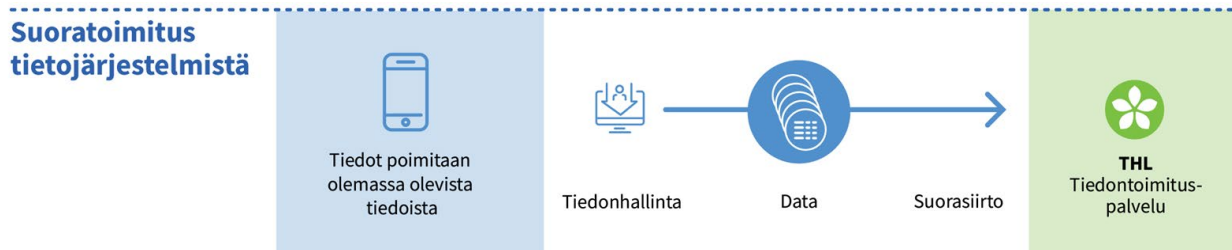
4.2 Seurannan tietosisältö

Taulukko 4.1 Kotihoidon riittävyyden seurannan tietosisältö

Tietosisältö	Kirjaustaso
Kotihoidon työntekijöiden kokonaistyöaika ammattiryhmittäin	Jokaiselta seurantajakson päivältä (tuntia)
Kotihoidon työntekijöiden asiakasaika ammattiryhmittäin	Jokaiselta seurantajakson päivältä (tuntia)
Aktiivisten kotihoidon asiakkaiden lukumäärä	Jokaiselta seurantajakson päivältä (kpl)
Kotihoidon käyntien lukumäärä: fyysiset ja etäkäynnit erikseen	Jokaiselta seurantajakson päivältä (kpl)
Kotihoidon asiakkaiden asiakas-/toteuttamissuunnitelmien mukaiset suunnitellut palvelutunnit , yksikössä yhteensä, asiakkaasta johtuvat keskeytykset huomioitu	Kuukausitasolla (tuntia)
Kotihoidon asiakkaiden toteutuneet palvelutunnit yksikössä yhteensä	Kuukausitasolla (tuntia)
Iäkkäiden asiakkaiden käyntien lukumäärä	Kuukausitasolla (kpl)
Itse maksavien asiakkaiden käyntien lukumäärä	Kuukausitasolla (kpl)
Henkilöstön saatavuutta ja riittävyyttä koskevat kysymykset	

5 Uudistuvan tiedonkeruun tavoitetila

Tavoitteena on, että kotihoidon riittävyyden seurannan tiedot saadaan tulevaisuudessa THL:n tiedontoimituspalvelun kautta **suorina tiedonsiirtoina palveluntuottajilta**. Kerättyjen tietojen avulla voidaan arvioida sosiaalihuoltolain 46 b §:n toteutumista: saako asiakas päätöksen mukaisen määrän palvelua ja käyttääkö työntekijä mahdollisimman suuren osan työajasta asiakkaan kanssa tai luona.

Kuva 5.1 Tavoitetila, tietojen suoratoimitus

5.1 Kotihoidon seurantatiedot hyvinvointialueiden ja yksityisten palveluntuottajien tiedolla johtamisen osana

Tiedonkeruun siirtäminen tietojärjestelmistä poimittavien tietojen suoratiedonsiirtoon hyödyttää kotihoidon toimintayksiköissä toimivia esihenkilöitä. Heidän työaikansa ei tulevaisuudessa kulu erilliselle tiedonkeruulomakkeelle vastaamiseen, vaan heidän kertaalleen kirjaamansa tiedot siirtyvät tietojärjestelmistä hyvinvointialueen tai yksityisen palveluntuottajan koontiraportin kautta THL:een. Näin aikaisemmin erillistiedonkeruuseen mennyt aika palautuu takaisin yksikön toimintoihin. Automatisoitu ja ajantasainen tieto on hyvinvointialueille ja palveluntuottajille tärkeää, koska sen avulla he voivat reagoida mahdollisimman nopeasti poikkeamiin johtamisen keinoin. Jo nyt kotihoidon päivittäisessä työskentelyssä tietoa on saatavilla, mutta eri palveluntuottajat voivat kerätä tietoja hieman eri tavalla. Kotihoidon riittävyys-seurannan kehitystyöllä on tarkoitus luoda pohja yhteismitallisen seurannan toteuttamiseen, jolloin samalla tietopohjalla tuotettua tietoa voidaan käyttää hyvinvointialueella ja yksityisissä organisaatioissa, verrata eri alueiden kesken ja saattaa tieto kansallisen tilastoinnin ja valvonnan käyttöön.

5.2 Viranomaistoiminnassa tietopohjan laatu paranee

Erillistiedonkeruussa tietojen täyttämässä voi tapahtua inhimillisiä virheitä. Näitä varten THL on tehnyt kertyvälle tiedolle loogisuustarkastuksia ja pyytänyt kotihoidon seurantaan vastanneita tarkastamaan huomatu poikkeamat. Samaa tarkastustoimintaa tullaan jatkamaan suorissa tiedon toimituksissa. Tietojen siirtyminen suoratoimituksina parantaa tiedon laatua, koska tieto kirjataan vain kerran, jolloin inhimillisten virheiden määrä vähenee. Suorissa tiedonsiirroissa tarkastuksissa löydetyt poikkeamat tiedotetaan tietojen toimittajalle, jolloin toimittajat voivat myös tarkastaa tietojen kirjaamiskäytännöt ja tarvittaessa kehittää niitä. Näin tiedon laatu paranee kirjaamisesta lähtien. Tiedon laadun paraneminen tulee kestämään useamman vuoden, koska suoriin tiedontoimituksiin tullaan siirtymään asteittain. Nykymuotoinen erillistiedonkeruu tulee säilymään vaihtoehtoisen tietojen toimittamisen tapana suoratiedonsiirtojen rinnalla siihen asti, että tiedot tullaan saamaan uudistuvalla toimitustavalla kattavasti. Siirtymävaiheessa poikkeamatarkistuksia tehdään sekä erillistiedonkeruussa että suoratiedonsiirroissa.

Vastaukattavuus on ollut erillistiedonkeruulla kerättävällä tiedolla korkea. Kattavuutta on tarkasteltu vertaamalla kerättyjä tietoja THL:n muiden rekisterien tietoihin. Kattavuustarkasteluja tullaan jatkamaan myös suorilla tiedontoimituksilla saatavalle tiedolle, jotta kattavuuspoikkeamiin pystytään reagoimaan tietojen keruun aikana.

Kerättäviä tietoja on käytetty seurannan aloittamisesta lähtien vanhuspalvelulain ja laatusuosituksen toteutumisen seurantaan. Lisäksi tietoja käytetään valvontaviranomaisten tekemässä valvontatyössä ja alueiden tiedolla johtamisen tukena. Yhtenä tärkeänä osana on myös tiedon raportoiminen ja jakaminen tiedontarvitsijoiden eri tasoille poliittisista päättäjistä tavallisiin kansalaisiin.

Vanhuspalvelulain 1§ kirjaus: Lain tarkoituksena on
2) parantaa iäkkään henkilön mahdollisuutta saada
laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja sekä
ohjausta muiden tarjolla olevien palvelujen
käyttöön yksilöllisten tarpeittensa mukaisesti ja
riittävän ajoissa silloin, kun hänen heikentynyt
toimintakykynsä sitä edellyttää

Kuva 5.2 Vanhuspalvelulain kirjaus

6 Riippuvuudet

Hallitusohjelmat ohjaavat toteutettavia sote-tiedon hyödyntämisen ja tiedolla johtamisen hankkeita. Kotihoidon riittävyyden seurannan tietojen keräämisen siirtyminen suoraan järjestelmästä tiedontoimituspalvelun kautta THL:een on riippuvainen tietojärjestelmästä ja niiden kyvykkyyksistä toimittaa tiedot sekä tiedontoimituspalvelun toiminnasta. Muutos vaatii resursseja sekä intressiä siirtyä uuteen toimintamalliin. Lait, eettiset normit, kansallinen iäkkäiden strategia, EU-tason säätely ja laatusuosituksiset ohjaavat osaltaan toimintaa. Jotta tietopohja saadaan tavoitteen mukaiseksi tulee kehittää myös liittyviä tietolähteitä. Yhtenäisen tiedon saamiseksi tulee kaikilla olla ymmärrys ja mahdollisuus käyttää yhtenäisiä luokituksia ja rekisteritietoja (kuten AURA-palveluluokitus, Hilmo-palveluluokitus sekä sosiaalihuollon rekisteritiedot).

- Tietojärjestelmät
- Tiedontoimituspalvelun toiminta
- Resurssit (osaaminen, aika, raha, ihmiset)
- Intressit (miten sitoutuneita osapuolet ovat)
- Lait, eettiset normit
- Laatusuosituksiset
- Iäkkäiden kansallinen strategia ja EU-tason säätely
- Muiden liittyvien tietolähteiden kehittäminen
- Kansallisesti yhtenäiset luokitukset ja rekisteritiedot (AURA-palveluluokitus, Hilmo-palveluluokitus, sosiaalihuollon rekisteri)
- Hallitusohjelmakausilla toteutettavat sote-tiedon hyödyntämisen ja tiedolla johtamisen hankkeet

7 SWOT-analyysi tietojen suoratoimitukseen siirtymisestä

Taulukko 7.1 Vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhkat tietojen suoratoimitukseen siirtymisestä

Vahvuudet	Heikkoudet
<p>Tietojen siirtyminen suoratoimituksina parantaa tiedon laatua, koska tieto kirjataan vain kerran, jolloin inhimillisten virheiden määrä vähenee</p> <p>Tiedon toimitus nopeutuu</p> <p>Esihenkilöiden työaika ei kulu erilliselle tiedonkeruulomakkeelle kirjaamiseen</p> <p>Yhteismitallinen ja verrattavissa oleva tieto eri alueiden kesken</p> <p>Tiedonkeruun vaatima kokonaistyömäärä pienenee</p> <p>Palveluntuottaja saa tiedon aiempaa nopeammin hyötykäyttöön</p> <p>Vakiintunut toiminta vaatii vähemmän järjestelmän muutoksia</p>	<p>Tietojen poimiminen eri järjestelmistä, rajapintoja useita ja niitä ei ole suunniteltu toimimaan yhdessä</p> <p>Saadaan vain rajattua tietoa, joustamaton tiedonkeruu</p> <p>Tietosisältö ei vastaa täysin jokaisen yksikön tarjoamaa palvelua</p> <p>Tietojärjestelmien pitkät sopimukset voi hidastaa suoratoimitukseen siirtymistä</p> <p>Muutokset TTP:ssa vaatii järjestelmäkehitystä palveluntuottajien järjestelmissä</p>
Mahdollisuudet	Uhkat
<p>Automatisoitu ja ajantasainen tieto on hyvinvointialueille tärkeää, jotta ne voivat reagoida mahdollisimman nopeasti tulleisiin poikkeamiin johtamisen keinoin</p> <p>Hyvinvointialue saa vertailukelpoista tietoa muilta alueilta</p> <p>THL:n tietotuotteet julkaistaan pienemällä viiveellä</p> <p>Muutosmyönteisyys, hyödyt saadaan näkyviin</p> <p>Valtakunnallinen yhteistyö mahdollistuu</p> <p>Yhteinen rajapinta ja automatisointi mahdollistaa tiedon nopean ja helpomman tuottamisen</p>	<p>Tietojärjestelmien muutosten hitaus</p> <p>Resurssien vähäisyys (eri toimijoiden työtekijä- ja valuuttaresurssit)</p> <p>Organisaatioiden erilaiset lähtökohdat</p> <p>Muutosvastarinta</p> <p>Pilottitoimijoiden vähäisyys → yllättävät ongelmat</p> <p>Tietojärjestelmämuutosten hinnoittelu</p> <p>Tietosisältö ei vastaa palveluntuottajan tarpeita</p> <p>THL:n tiedontoimituspalvelun teknologian kypsymisen viemä aika</p>

Lähdeluettelo

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (2012/980)
<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023: Tavoitteena ikäystävällinen Suomi <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162455>